

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrletno: 1 Rfl — Rpf; celoletno: 4 Rfl — Rpf
Za Jugoslavijo četrletno: Din. 25; celoletno: Din. 100

Na Baltiku.

Na skrajni vzhodni meji Estonije stoji na levem bregu reke Narove močna trdnjava, zgrajena v slogu nemških utrd in imenovana po nemškem Hermannu, na njenem desnem bregu pa se dviga k nebu utrdba Ivangorod, nekdanje obmejno torišče ruskega carja Ivana III. in kamnito svarilo malaruskemu prebivalstvu pskovskega in novgorodskega ozemlja. Trdnjavi sta nekaj simbol dveh svetov, ki ju bo bližnja bodočnost še bolj povezala ali pa tudi razvezala.

Estonska in Letonska sta 24. februarja praznovali 22 letnico svojega obstoja. A letošnje praznovanje se je vršilo v povsem drugem ozračju ko druga leta. Ob rojstvu obeh držav leta 1918 sta namreč botrili Anglija in Francija, v jeseni minulega leta pa je njuno botrinstvo ugasnilo in je prevzela pokroviteljstvo nad obema državama Rusija. Države so se medsebojno obvezale, da bodo v slučaju napada ali groženj nudile druga drugo pomoč in da bodo odslej uravnavale svoj trgovski uvoz in izvoz v svojem skupnem interesu. Zunanja politika obeh baltičkih držav se je s tem načelno preokrenila. Izprva je bil utis, da se bo novi razvoj Baltika vršil v znamenju miru, šele zadnji dogodki, katere nakazuje dunajski „V ö l k i s c h e r B e o b a c h t e r“, odkrivajo drugo ozadje. Dunajski list piše na čelu svojega uvodnika dne 29. m. m. sledeče: Anglija, ki bi bila v minutem poletju z lahkim srcem črtala Baltik v svojih knjigah, če bi dobila v zameno vojaško pomoč Sovjetske unije, skuša sedaj baltičke države po raznih potvorjenih vesteh nahujskati proti Moskvi, da razširi bojno fronto ob Vzhodnem morju. London računa, da bo našla angleška setev ugodna tla predvsem v Estonski, katere prebivalstvo je sorodno finskemu.

Estonska ima burno zgodovino. Pred 700 leti so trčili ob njeno obal nemški trgovci, menih Meinhard je pričel s pokristianjevanjem prebivalstva, njegov naslednik škof Albert je že postal nemški državni knez. Za tem so se lastili zemlje Danci in za njimi Švedi, od leta 1710 pa do konca svetovne vojne je bila Estonska rusko državno ozemlje. Provizorna moskovska osrednja vlada je takoj po boljševiški revoluciji poverila trojici Estoncev nalogo, naj sestavijo statut estonske gubernije, ki bi bila članica Zveze sovjetskih republik. Na čelu trojice je bil sedanji estonski državni predsednik Päts, kateri je položaj — ruski vojaki so se umaknili in nemških čet še ni bilo — razumel in proglasil samostojno republiko Estonsko. Dolgih dvajset let so se estonski politiki obračali za zapadom in posnemali njegove oblike, porast Nemčije ter preokret nemške zunanje politike v lanskem septembru pa je preokrenil tudi estonsko politiko v prilog sosednje Rusije. Danes je Estonska gospodarsko in vojaško izhodišče Rusije, te ogromne sosedne na vzhodu, ki bolj ko kedaj stremi za dohodom do svetovnega morja.

Za domala polovico večja je Letonska, njena južna sosedja. Letonci spadajo med najstarejše evropske narode. Njihovo nenavadno narodito bogastvo nakazuje nazorno deistvo, da ima letonski narod nad 200.000 pisanih in izdanih narodnih pesmi, s čimer se ne more ponašati nobeno evropsko ljudstvo. Letonska zgodovina sliči v bistvu estonski. Nemci, Poljaki, Švedi in zadnjih 200 let Rusi so bili gospodarji letonske zemlje. Ko je Letonska leta 1918 dosegla svojo svobodo, se je njena vlada z vso vnemo posvetila vpra-

šanju, kako izdatno pomore obubožanemu letonskemu ljudstvu. Štiri petine vse zemlje so bile v rokah veleposestnikov. Mlada država je proglasila agrarno reformo, razdelila veleposestniško zemljo brezplačno med svoje kmete in tako ustanovila nad 250 tisoč novih vzornih kmetij z obsegom 2 do 50 ha zemlje. Vzorno izvedena agrarna reforma je vzbudila tudi v zunanjem svetu veliko pozornost. Na čelu reforme je stal vodja letonskega naroda Ulmanis, ki je že 6 let letonski ministrski predsednik. Napram sosedam je

vodila Letonska politiko zblizanja, v carinski zvezi je bila povezana z Estonsko, z Litvo je sklenila pogodbo o medsebojnem sodelovanju, z Rusijo pa pakt o nenapadanju. Skupno z Estonsko je lani v jeseni sprejela pokroviteljstvo Rusije.

Uvodno smo navajali stavke dunajskega narodno-socialističnega lista, vredne vse naše pozornosti. Najdemo jih v vzročni zvezi z nedavno izjavo letonskega predsednika Ulmanisa, ki je svojemu narodu govoril o odločilni uri, ki bo odbila v najbližji bodočnosti.

Vrhovno vojno poveljstvo podaja obračun.

Nemški poročevalski urad objavlja s 4. marcem poročilo vrhovnega vojaškega poveljstva o vojaških rezultatih šestmesečne vojne na kopnem, na morju in v zraku. Iz poročila posnemamo glavne podatke:

V osemnajst dnevnem vojnem pohodu je bila poljska vojaška sila razbita, poljske divizije uničene in ozemlje bivše poljske države do nemško-rusko interesne meje zasedeno. Nasprotnikova namera, da bi bila Nemčija napadena na dveh frontah, se je v najkrajšem času izjalovila.

Na zapadu so bile obmejne utrdbe načrtno zasedene in do morja podaljšane. Nasprotnik se ni upal prodreti niti v območje utrd, kaj šele, da bi utrdbe same napadel. Nemška vojska je dokazala svojo napadalno silo z izvidnimi in udarnimi patroljami in to pokazala svojo izvežbanost in oborožitev. Kjerkoli je nasprotnik skušal pred utrdami doseči nemško zemljo, ga je vojska takoj zavrnila.

Nemška vojna mornarica je potem, ko je bila uničena poljska vojaška sila, izvemši v nevtralnih pristaniščih interniranih enot, nadaljevala pomorsko vojno proti Angliji in Franciji z rastočo udarnostjo. V Severnem morju je bilo težišče na trgovski vojni, istočasno so bili izvršeni s pomočjo min napadi v pomorskem območju angleške vzhodne in zahodne obale. V Atlantiku sta se bojevali oklopnici „Admiral Graf Spee“ in „Deutschland“, s prodori v severni Atlantik je bila nasprotniku prizadejana občutna škoda. Uničeni so bili angleška bojna ladja „Royal Oak“, letalski nosilec „Courageous“, pomožna križarka „Rawal-

pindi“, osem rušilcev in okrog 20 drugih vojnih ladij in več podmornic. Težko poškodovane so bile bojne ladje „Nelson“, „Barham“, „Repulse“ in še druge. V istem času je bilo uničenih 532 trgovskih ladij, nasprotnikovih ali nasprotniku služečih nevtralnih, s skupno tonažo 1.904.913 BRT. Nemška mornarica je v istem času izgubila eno oklopnico, dva rušilca, 6 manjših ladij in 11 podmornic.

Nemška zračna sila je soodločevala izid poljske vojne. Istočasno je zavarovala zračni prostor na zapadu, kjer nadkriljuje nasprotnika po moštvi in materijalu. Izvidni poleti proti Franciji in Angliji so dopolnili razpoložljivi materijal o nasprotnikovih namerah. Na morju so letala potopila 65 trgovskih in spremnih ladij s skupno tonažo 75.000 BRT. Iz zraka je bilo poškodovanih ali delno uničenih 52 ladij s tonažo 200.000 BRT, od tej je 40 lažjih britanskih ladij, 2 križarki, 2 bojni ladji in 1 letalski nosilec.

Sestreljenih je bilo skupno 285 angleških in francoskih letal in vrhutega še 50 letal, nahajajočih se na britanskem letalskem nosilcu. V istem času je nemško zračno brodogradništvo izgubilo skupno 43 letal.

Pod zaščito nemške vojaške sile se je obrambna moč 82 milijonskega naroda polno razvila, vojaška sila pa se še izpopolnila in izgradila. Dosedanje vojaške izkušnje služijo za nadaljno vojskovanje. Nemška vojna industrija po blokadi ni prizadeta, marveč dela s polno paro. Najmočnejše rezerve izvežbanih vojakov, orožja in orodja bodisi na fronti ali v zaledju so še na razpolago.

Vojne naloge časopisja v Nemčiji.

V Wiesbadnu so zborovali nemški uredniki. Glavni govor je imel drž. vodja za nemški tisk dr. Dietrich, ki je med drugim izvajal:

Volja in strnjjenost sta stebra, na katerih gradimo našo usodo. Naloga časopisja je, da varuje strnjjenost in jo krepi. Vojni mora časopisje graditi v narodu nepremagljivo trdnjavo duš in naziranj. Nemški bralec časopisja je najboljše informirani bralec v svetu, četudi nemško časopisje ne objavlja vprek vseh laži in poročil sovražne propagande. Z ravno in pametno politiko poročanja skuša časopisje nuditi sliko o življenju in sili v lastnem narodu. Hkrati hoče časopisje ustvariti pravo sliko resničnega hotenja drugih in sliko svetovnih dogodkov. Sovražna propaganda se mora zrušiti ob fanatični volji, ki jo ima nemško časopisje v pogledu enotnosti in skupnosti nemškega naroda. V bivši vojni je narod podlegel, ker poleg svoje vojaške sile ni obvladal časopisne propagande. Sovražnik je zamogel rušiti in razkrajati prav do osrčja nemškega ljudstva. Danes pa razpolaga Nemčija ne samo z vojaško močjo, marveč tudi s svetovno organizacijo uspešnega duševnega boja. Nekdanja nemška nemoč je s tem korenito odpravljena.

Dr. Goebbels v Lipskem.

O priliki otvoritve lipskega velesejma je govoril minister dr. Goebbels, ki je poudaril, da blokada svojega cilja ni dosegla in da je nemško kakovostno delo tudi v vojni nezmanjšano. V tej vojni bo — je minister dejal — zmagal narod, ki je socialno najbolj izravnani in nacionalno najbolj enoten. Gospodarstvo je zdravo, denar stabilen in volja odločna. Končno pa uči zgodovina, da izvojejo vojne močje in Führer je za Nemčijo največji kapital. Torej more biti zmaga samo na strani Nemčije. — Na razstavi je zastopanih poleg nemških tvrdk še 35 nevtralnih držav. Vseh razstavljaljavih tvrdk je 6600.

Ameriški diplomat pri Führerju.

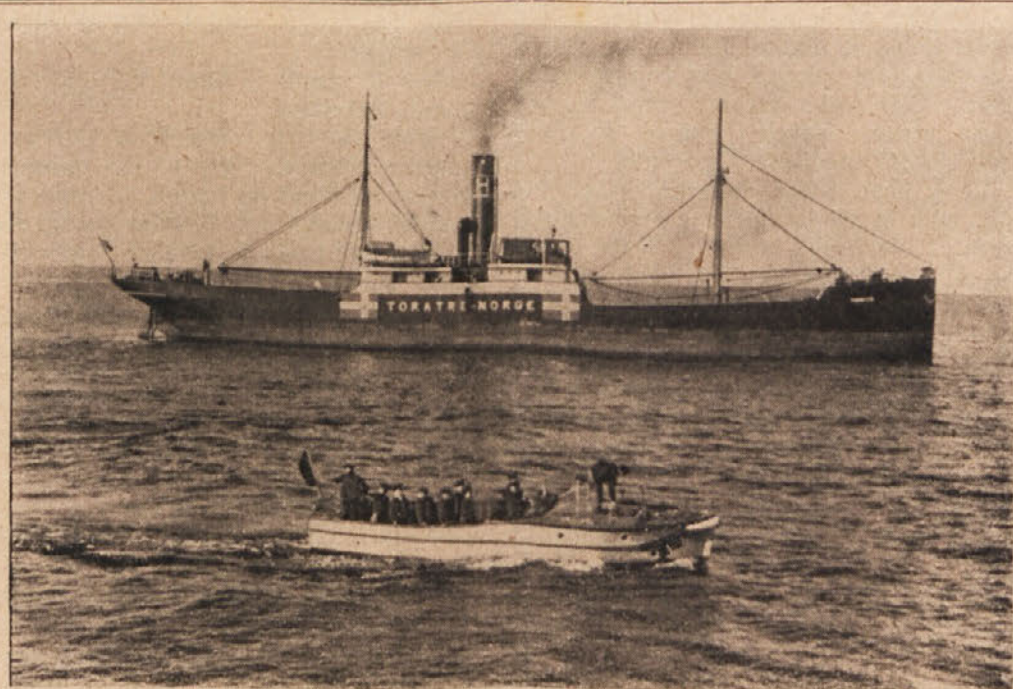
Minulo soboto je Führer ob navzočnosti zunanjega ministra Ribbentropa sprejel ameriškega drž. podtajnika Sumner Welles-a in se je z njim dalje časa razgovarjal. Ameriški diplomat je prispel v Evropo, da se na licu mesta informira o položaju.

Italija protestira v Londonu.

Italijanska vlada se je pritožila v Londonu nad angleškimi ukrepi proti italijanski pomorski plovbi in proti dobavi inozemskega premoaga preko Rotterdamu. Protest je sila odločen in dokazuje Angliji kršitev mednarodnega prava. Smatrajo ga za energično italijansko svarilo, naj Anglija ne precenjuje italijanske potrpežljivosti.

Anglija hoče svetovno vojno.

Nemško uradno poročilo ponatiskuje članek ruskega lista „Istvestija“, kjer se pravi med drugim: Angleška in francoska diplomacija se trudita za tem, da pritegneta v vojno čim več novih narodov. Trenutno izvaja pritisk na skandinavske države in na Balkan oz. na bližnji vzhod. Skandinske države so kljub temu ohranile svojo nevtralnost in tudi na Balkanu so bila angleško-francoska prizadevanja brezuspešna. Angleško-francoski imperialisti govorijo danes odkrito o razko-

V boju proti blokadi.

Motorni čoln nekega na izvidni vožnji na morju se nahajajočega nemškega rušilca se vrača po preiskavi ustavljenega „nevtrala“ k svoji ladji. Zander M.

sanju in uničenju Nemčije, o potrebi dolgoročne vojaške zasedbe nemškega ozemlja i. dr. Za vojni cilj jim služi takozvana „evropska federacija“, kar se pravi, da bi bila vsa Evropa pod angleško-francoskim imperializmom. — Sovjetski listi so istočasno odločno zagnali, da bi Rusija imela na Bližnjem vzhodu katere koli napadalne namere.

Turčija noče vojne.

Turški ministrski predsednik je nedavno izjavil, da nima Turčija proti Rusiji nikakih sovražnih namer, marveč so odnosi obeh držav prijateljski. Turški listi so dostavili, da Turčija sicer daje prednost angleški in francoski politiki, a se nikakor ne bo dala zaplesti v vojno. Prejkoslej je Turčija — tako dostavljajo listi — gospodarica Dardanel in bi se udeležila vojne le, če bi bila neposredno napadena.

Zvezni prezident Mihael Hainisch je umrl 26. m. m. v spodnjedonavskem mestu Gloggnitz. Hainisch je bil v letih 1920 do 1928 prezident avstrijske republike, v vladi Schoberjevi pa trgovinski minister. Kot poznavalec kmetijskega vprašanja je užival mednarodni sloves, pričel je o kmetijskem problemu tudi več knjig.

Jugoslovanski časnikarji v Nemčiji. Po Nemčiji potuje skupina jugoslovanskih urednikov gospodarskih listov, katere je povabil propagandni urad za nemško gospodarstvo. Gostje so najprvo prispeli na Dunaj, kjer so si ogledali večja industrijska podjetja in bili nato v mestni hiši prav častno sprejeti. Z Dunaja so odpotovali v Gornjo Šlezijo, nakar so prisostvovali otvoritvi velesesija v Lipskem. Višek potovanja je bil v Berlinu, kjer so bili gostje nemških poklicnih tovarišev.

Ruski prodor v Karelji. — Leningrajsko vojno poveljstvo javlja, da so sovjetske čete predre utrjeni finski pas na karelski ožini in napadajo mesto Viburg. Na severu so sovjeti zavzeli novih 20 km ozemlja. — Finsko vojno poročilo omenja uspešne finske obrambne bitke v Karelji in na severu. Mesto Viburg so Finci pred odhodom zažgali.

Razburjenje v Parizu. Minuli ponedeljek in torek so — tako poroča nemški poročevalski urad — nemška letala preletela Pariz. Med streljanjem obrambnih topov je tresčila flak-granata sredi mesta, pri čemer je bila ena oseba ubita in več poškodovanih, vsled silne eksplozije pa bilo več bližnjih poslopij močno poškodovanih.

Podmornica kapitana Wernerja Hartmann je na dveh voznjah potopila ladji z 80.000 BRT. To je v zadnjem tednu drugi veliki uspeh hemških podmornic.

Teden v besedi.

V Berlinu so bivali minule dni italijanski mladinski voditelji in voditeljice. Udeležili so se zimskih športnih iger v Garmisch-Partenkirchen. V Berlinu so bili mladi Italijani gostje drž. vodje nemške mladine.

Portugalski ministrski predsednik Salazar se je odločno izjavil za nevtralnost svoje države.

V **črnogorskih gorah** je napadla tolpa lačnih volkov štiri tihotapce in jih raztrgala.

Japonska je oprostila devet nemških mornarjev, ki so prispeli na nekem angleškem parniku v Yokohamo in bili tam predani zastopniku japonske vlade.

30.000 italijanskih kmetijskih delavcev bo našlo glasom nedavno sklenjene pogodbe zaposlitev v Nemčiji.

Skupino jugoslovanskih tvrdk je Anglija vpisala v črno listo, kjer so navedena vsa podjetja, ki jih po angleškem mnenju podpira nemški kapital. Jugoslovanski trgovci so vložili protest in poudarili, da se podjetja ne nahajajo niti v nemških rokah niti v rokah nemške večine.

Angleška admiraliteta je sklenila, da bo oborožila vse trgovske ladje z nad 500 BRT. V pošte pride 3125 ladij.

S 1. marcem je stopila v Italiji v veljavno odredbo, ki izključuje Jude kot zdravnike, pravnike in urednike.

Amerika se namerava pogajati z Anglijo, naj ji v povračilo dolgov izsa svetovne vojne odstopi otočje Bermuda.

S 1. aprilom je v veljavi odredba, po kateri morajo vsi dijaki pred vstopom v visoke šole odslužiti polletno delovno službo.

V **nekem premogovniku blizu Trsta** se je vnel gorilni plin, pri čemer je izgubilo življenje 60 delavcev.

V **nedeljo 3. marca** je bil v Lipskem otvorjen vigradni velesesij. Otvoritvi je prisostvoval minister Goebbels.

Na Dunaju je prenehala izhajati „Wiener-Zeitung“, ki je bila s svojimi 237 letniki tretji najstarejši nemški list.

Slovaški parlament je odobril postavbo, ki predvideva razdelitev milijon in pol ha zemlje med kmete. Veleposestva so bila last Judov in inozemcev. Hkrati pripravlja vlada zakon o dednih kmetijah.

Jugosl. trgovinski minister Andres se je udeležil otvoritve velesesija v Lipskem. Podal je zastopniku nemškega poročevalskega urada važno izjavo o temeljih jugoslovanske nevtralnosti.

Madžarska je praznovala 20 letnico volitve Nikolaja Horthy-a za državnega upravitelja z velikimi svečanostmi.

Italijanskemu prestolonasledniku se je rodila hčerka, ki je bila krščena na ime Marija Gabrijela. Povodom rojstva je bila odredjena obsežna amnestija.

Iz naše države

Gradnja novih stavb prepovedana.

Generalni pooblaščenec za ureditev gradbenega gospodarstva je prepovedal z dnem 16. februarja t. l. vse nove stavbe, pri katerih se delo na licu mesta še ni pričelo. Izvzete so le stavbe, katerim prizna ministrski predsednik generalfeldmaršal Göring po svojih podrejenih uradih vojno važnost. Enako so izvzete stavbe, katerih stroški ne presegajo 5000 RM; končno spadajo pod to izjemo še življenjsko važna ohranitvena in popravitvena dela, če dasta pristojni pooblaščenec za dodelitev potrebnega materiala in delovni urad svoje privoljenje. Vendar si pridržuje generalni pooblaščenec pravico, da omeji tudi še ta ohranitvena in popravitvena dela. V nekaterih pokrajinah so izjeme nekoliko razširjene. Na licu mesta že započete stavbe, ki še niso pod streho, se smejo zgotoviti le z dovoljenjem pristojnega gradbenega urada.

Poostrena sodnijska postopanja.

Gornjeavstrijski sodniki in drž. pravdniki so razmotrivali o izvedbi kazenskih določb, izdanih začetkom vojne. Soglasno so bili mnenja, da se morajo izrekat kazni pod vidikom vojne. Prepoved poslušanja in razširjanja inozemskih radio-postaj je izdana za to, da se ljudstvo po nepotrebnem ne razburja. Nihče naj bi se nadalje ne okoristil na račun vojne, zato odredba proti ljudskim škodljivcem. Obrambno silo naroda ščiti in onemogočuje sabotažo odlok zoper nasilneže. Ljudstvo je treba varovati pred mladinskimi zločinci, omejiti je treba samovoljno menjavanje službenih mest. Tatvina, podtikavanje ognja, telesne poškodbe so v vojnem času hujši prestopki ko v mirni dobi. Kajti narodno občestvo je nad posameznikom in njegovo koristjo.

Izkaznica o kmetiji (Hofkarte).

V stari Nemčiji imajo za kmetije nad 5 hektarjev uvedene tako imevane „Hofkarte“ ali izkaznice o kmetiji. Karte izkazujejo stanje kmetije in njenih delov. Z dnem 27. 8. m. l. pa je izšla odredba, ki predpisuje navedeno izkaznico za vsako kmetijo, ki ima vsaj pol hektarja zemlje. V področju Südmarke so tozadavna dela že v teku in je doslej izkazanih okroglo 120.000 kmetij. Iz izkaznic bo drž. statistični urad povzel pregled gospodarskih rezerv, ki še ležijo v kmetijstvu, hkrati se bodo z dobljenim materialom bavili znanstveniki in statistiki.

Poselitveni problem v Warthegau.

Warthegau obsega nekdanjo poznajsko pokrajino in dele lodskega okraja.

Sedaj je tudi ta novi del države učenjen v državno kmečko organizacijo in ima slednja nalogo, da poveča kmetijsko proizvodnjo in jo prilagodi občedravnim potrebam v smislu štiriletke in vojno-gospodarskih ukrepov. Glavni teh problemov pa je naselitev 30.000 do 40.000 novih kmetov. Tako postane ta pokrajina končno veljavno nemška. Novi naseljenci so Nemci, ki so se vrnili iz baltičkih držav in iz Wolhynije, in so našli v Warthegau svojo novo domovino.

Nekaj o nakaznici za obleko.

Na odrezek I se dobi na moški nakaznici I kravata, na ženski nakaznici pa I nogavice in sicer velja to do 31. oktobra t. l. Gospodinjje dobijo na svoje nakaznice na odrezek V za 20 Rpf niti, tudi svilenih, volne za krpanje itd. Tudi blagovni ostanki so odslej na kar-te in sicer samo na pike ženskih in otroških nakaznic. Zato se za ostanke ne dobijo več posebne nabavne listine. Na moških nakaznicah se dobijo ostanki za popravo oblek na odrezke X do XIII in sicer za vsak odrezek po 25 cm blaga.

Vesti iz Jugoslavije

Jugoslovansko-bolgarska trgovinska zbornica.

Koncem februarja je bila v Sofiji ob navzočnosti odličnih bolgarskih politikov in gospodarstvenikov ter jugoslovanske delegacije s trgovskim ministrom Andresom na čelu svečano otvorjena bolgarsko-jugoslovanska trgovinska zbornica. V uvodnem govoru je bolgarski trgovinski minister Zagorov poudaril, da hočeta obe državi skupno ustvarjati gnotne drobne za boljši duhovni napredek in tako lažje preživeti sedanji vojni čas. Bolgarija bo izdelovala za Jugoslavijo bombaž, Jugoslavija bo Bolgariji dobavljala baker in po isti poti se bo usmerjalo bodoče gospodarsko sodelovanje. Jugosl. trgovinski minister Andres je istotako poudaril važno vlogo, ki jo gospodarsko sodelovanje Bolgarije in Jugoslavije vrši v korist obeh bratskih narodov.

Zahteve slovenskih kmetov.

V Celju je predzadnja nedeljo zborovala slovenska Kmečka zveza. V resoluciji zahtevajo slovenski kmetje takojšnjo ustanovitev banovine Slovenije, nadalje terjajo, naj se uvede zakon o stalnih dednih kmetijah, s čimer ostane zemlja last tistega, ki jo obdelava; posebno važnost polagajo kmetje na smotreno izobrazbo kmečkega stanu na temelju slovenske narodne kulture;

Podlistek

Ferdinand Goetel:

Sredi stepe.

(8. nadaljevanje.)

Vse pa je nadomestil Schmerzenreich, ki je neusmiljeno zapodil vsakogar, v katerem ni s svojim nezmotljivim nosom zavohal ujetnika. V manj pomembnih stvareh si je pomagal kar s taborsko pesnjado. Kadar je zagledal kakega pritecnjaka, je zadostovalo, da je le dvignil glavo in zarenčal in že je vsa tolpa od vseh strani napadla žrtev. S kakšnimi sredstvi je podščeval doslej lene in brez načrta se potepajoče tovariše, je bila njegova skrivnost.

Velike zveri je lovil sam. Izzval je odločen boj z županom, čigar maščevalna duša ni mogla pozabiti prvega srečanja z njim.

Temu kmetu, ki je bil zdaj vedno oborožen z velikansko gorjačo, se je že nekajkrat posrečilo razgnati taborsko pesjad, ko mu je nekega dne Schmerzenreich na sredi zbirališča zastavil pot. Sabu, ki ju je zagledal skozi kuhinjsko okno, je zastalo srce.

„Zdaj ali nikoli!“ je siknil in se skrtil za oknom.

Ples se je začel s strahovitim udarcem z gorjačo, ki je bil namenjen Schmerzenreichu naravnost na glavo. Toda palica ga je oplazila samo po tilniku, kajti pes se je po bliskovito prihulil k tlom. V njegovih prsih je zabučal mogočen gnev, ki je naraščal v enaki meri, kakor se je zapirala odprtina zelenih oči. Preden se je palica dvignila, se je z enim skokom pognal kmetu na hrbet in mu pri tem odtrgal kos županskega jopiča. Od tod v stran, spred in na drugo stran, hitreje kakor so ga mogli doseči mahljaji z gorjačo.

„Ali je uren, kakor baletka!“ se je čudil Sabo in gledal borbo s pridržanim dihom. „Ne hotel bi biti v koži tega lopova! Aha! ga že ima!“ je zaklical, ko je videl, kako je Schmerzenreich naglo skočil naravnost v kmetove prsi.

Toda župan je bil močan in okreten in posrečilo se mu je, psa odvreči, a že v naslednjem trenutku je moral odbiti drugi napad. Zatorej se je strahoma oziral okrog in se začel umikati proti kuhinji, ki mu je bila najbliže, ter je obupno in le še v obrambo zamahoval s palico. Nekaj korakov pred barako je odvrigel gorjačo in z razmršenimi lasmi ter z raztrgano obleko planil v kuhinjo.

To se je zgodilo tako hitro, da je Sabo komaj utegnil skočiti od okna in se postaviti kraj kotla z obrazom človeka,

ki se je ves predal utrudljivemu opravilu.

„Za božjo voljo, primi tega psa!“ je zaječal in se z vsem telesom uprl ob vrata.

Sabo je bil videti, kakor da se je pravkar prebudil iz sna.

„Kakšnega psa?“ je vprašal.

„No, psa, tega vruga! Ali si slišal, ti obesenjak?“

Kuhar je stopil k oknu, ga odprl in prijazno zažvižgal.

„Tegale tu?“ je vprašal in potegnil Schmerzenreichovo glavo do oknice.

„Ta še otroku nič ne naredi. Z roke jé! Na, kuže, kužek! . . . Priden kužek! Pa vendar ni tale?“ in je z roko objel velikansko glavo.

„Ne delaj se neumnega!“ je godrnjal kmet. „Ti si prav taka mrha kakor on. Oba sta iz istega testa. Bom že še obračunal z vami, pasje gnezdo!“ je klel na glas in ogledoval svojo raztrgano obleko.

Sabu je pomračil obraz.

„No, da,“ je dejal hladno, „saj te poznamo, ti stari razbojnik!“

„Kako si rekel?“ ga je sovražno pogledal kmet.

„Rekel sem, da si razbojnik. Nisem mislil, da ti je treba to dvakrat povedati. Le ne krči se, malopridnež, ampak misli rajši na to, kako boš prišel

od tod domov. Drugih vrat v kuhinji ni!“

„Spremil me boš!“ se je upiral kmet. Sabo je molče začel lupiti korenje.

„No, ali si slišal? Spremi me domov! Ne šali se, bedak! Saj veš, da sem le tako . . . prosim te . . . človek!“

Tedaj je Sabo postavil skledo s krompirjem v stran, odprl vrata in potegnil Schmerzenreicha v kuhinjo.

„Pojdi!“ je kratko dejal županu, držeč psa za tilnik. „In palčice ne pozabi!“ je še posmehljivo zaklical za njim skozi okno.

Če bi razkačenega gospoda župana na poti v vas ne bil srečal vaški pisar in ga vprašal, kje so ga tako zdelali, kdo vé, kakšne bi bile posledice srečanja s Schmerzenreichom. Župan vendar ni mogel priznati, da mu je tako zagodel taborski pes. Da, niti tega ni mogel izdati, da je sploh bil v taboru. Pri pričeh se je nekaj zlagal in odložil maščevanje do druge prilike.

Za zdaj je izdal okrožnico na vaščane, v kateri jih je pozival, sklicujoč se na vojsko in domovino, naj se vsi brezobzirno izogibajo taborišča. Kajti sramota je, je govorila okrožnica, da bi v trenutku, ko naši bratje na fronti prelivajo kri, nekateri od nas občevali in se bratili s sovražniki domovine, ki obzirajo vas in okolico.

(Dalje sledi.)

izboljšajo naj se socialne in zdravstvene razmere podeželja, cene kmetijskih pridelkov naj se uredijo ter uvedejo vsi potrebni ukrepi za povečanje in izboljšanje kmetijskih pridelkov. Zbor je končno sklenil, da se vrši spomlad v Prekmurju velik kmečki tabor.

Slovenska industrija.

Slovenija se ponaša z razvito industrijo. Največje njeno industrijsko središče je Maribor, kjer se nahaja 245 podjetij 13.700 delavci, dočim šteje Ljubljana 454 industrijskih obratov z 12 tisoč delavci. Sledijo mesta Kranj, Celje, Jesenice, Tržič i. dr. Najvažnejša industrija je tekstilna, sledi kovinska in strojna. Vzhodna Štajerska, Dolenjska in Prekmurje pa so pretežno kmečkoga značaja.

Iz kulturne Slovenije.

Slovenija se sme ponašati z dvema umetnikoma, kakršna ne premore evropski kontinent. Sta to umetniška plesalca Pia in Pino Mlakar, ki uživata tudi v inozemstvu sloves najboljših plesne dvojice. Plesno umetnost pojmujeta globoko duševno ter jo prikazujeta v vedno novih in vedno bogatejših oblikah. Njuna zadnja plesna pesnitev „Lok“, katero sta predvajala pred odličnimi gosti bele Ljubljane, je čudovita pesem, katero je slovenski kulturni krog sprejel z velikim navdušenjem.

Vojna vzgaja!

Nesrečen je, kdor gleda samo sence vojnega časa. Iz ene nevolje pada v drugo, navdajata ga nestrpnost in nemir. Izogiba se žrtvam, v glavo si vbi-ja, da njega vojna ne briga, umika se nujnostim in zapovedim, dotlej da ga razmere onemoglega ne potisnejo v stran. Ni razumel velikega časa in zato ga je čas zavrgel.

Ze v normalnih razmerah je treba štediti, če hočemo priti do česa. Brez štednje ne moremo postavljati poslopij, tovarn, železnic, brez štednje ni gospodarstva. Gospodar, ki hoče priti naprej in svoje gospodarstvo urediti, mora devati pfenig za pfenigom k strani in si nabirati kapitala za nove investicije in predelave. Ni gospodar, kdor misli, da si bo preuredil svoje gospodarstvo s posojili in z izključno državno pomočjo. V vojnem času pa je štednja ena glavnih zapovedi. Sicer so naši izdatki z uvedbo živilskih nakaznic, kart za oblačila, nakaznic in sedaj še nakazil za mletev vnaprej točno določeni. Ni nam dovoljeno prosto klanje in tudi ne svobodna prodaja pridelkov, s katerimi razpolagamo. Denarja pa vobče sedaj na kmetih ne primanjkuje, četudi ga ni preveč in odveč. Potrošnja je določena vnaprej in tako preostaja nekaj drobiža. Nespameten je oni, ki nosi odvišni denar v gostilno za pijačo, ker zapravlja vrhutega še svoje zdravje. Razsodni gospodarstveniki svetujejo, naj svoje prihranke v vojnem času uporabljamo za potrebne investicije v svojem gospodarstvu in naj torej vsako manjšo svoto pridno nalagamo v hranilnice, da dosežemo potrebno višino. Vsako vojno spremlja še drug značilen in zdrav pojav: ljudje se radi zavarujejo za slučaj smrti in proti nezgodam. Tudi to je pametno in priporočljivo. Tudi vlaganje denarja v hranilne zavode je treba priporočati. So posamezniki, ki se ravno v vojnem času lahko privadijo zlati vrlini štednje. Kdor se je privadil, da zna z denarjem dobro gospodariti, kadar ga ima, si je pridobil zlat zaklad.

Vojna privaja h pritrgovanju in odpovedi. Nbroj prepovedi je potrebnih v vojnem času. Omenjamo samo prepoved poslušanja inozemskih radiopostaj. Prepovedano je poslušanje katere koli inozemske postaje — tudi italijanske ali slovaške — in sicer ne glede na to, ali podaja postaja v sporedu godbo, poročila ali drugo. To kakor vsako drugo prepoved je treba jemati zelo resno. Država hoče s prepovedjo preprečiti vsakršen vpliv sovražnikove propagande. Dobro se zaveda, kolike važnosti je notranje razpoloženje ljudstva. Kdor posluša katero koli inozemsko postajo, ga sod-

nija obsodi z zaporom in v posebno težkih slučajih tudi na smrt. Slična je odredba, ki prepoveduje širjenje vznemirljivih vesti. Kdorkoli razširja vesti, ki kršijo javni red in mir, je pred zakonom kazniv. Država hoče ljudstvu prištediti nepotrebna razburjanja, ki rušijo njegov notranji odpor. Raznašalce vznemirljivih vesti smatra za narodne zločince in jih kaznuje z vso strogostjo.

Vojna je čas molka! Molčimo, ker je boljši tako! Kdor veliko govori, laže in izdaja. Povzem nepotrebno je prazno govoričenje in ugibanje v gostilnah, na cesti, v tem ali onem kotu. Vsak tajen pogovor že je sumjiv in je lahko povod velikim neprijetnostim. Ohranimo svoje misli rajši zase, molčimo o tem, kar vemo, molčimo o pisnih, katera sprejemamo. Gostobesed-

nost nikdar ni dobra, v vojnem času pa je nevarna in opasna.

Vojna vzgaja k notranjem gledanju. Je čas štednje, odpovedi, žrtve in molka. Vsakomur se v vojnem času vsiljujejo premišljevanja o sebi in družini, o narodu in državi, o Bogu in Previdnosti. Nad seboj čutimo zapoved občestva in slutimo veličastni paragraf božje Previdnosti. Mirno se prepuščajmo razglabljanju in premišljevanju, pojdimo vase, v svojo duševnost. Tako zorimo v notranjo zrelost in godnost. V vojnem času se končno dodobra razodene, koliko je še v nas živega krščanskega optimizma, koliko še vere in zaupanja v Očeta nad nami. Blagor nam, če nas je vojna vodila v največje spoznanje, da nad poštenim in značajnim človekom vsikdar čuva božje oko!

Čirom naše zemlje

Slovo odličnega rodoljuba.

V Celju je umrl vladni svetnik g. Emilijan Lilek. Enkrat le sem mu v skupini koroških Slovencev stisnil roko, pa mi je ostal spomin na moža z zlatim slovenskim, ja, slovanskim srcem svež do danes. Bil je blagi pokojnik navdse iskren ljubitelj slovenske Koroške in koroških Slovencev.

Vladni svetnik Lilek je dosegel svoje 89. leto. Bil je sin Slovenskih goric. Po srednji šoli je študiral zgodovino in zemljepisje na graški univerzi. Ze tedaj se je odlikoval po svoji narodni zavesti. Kot profesor je deloval na številnih učnih zavodih, svoja najlepša delovna leta pa je užil v Bosni in Dalmaciji, kjer je vzgojil s svojimi številnimi učnimi knjigami celo generacijo v narodnem duhu. Ob postanku Jugoslavije je postal ravnatelj celjske gimnazije. V septembru 1924 je kot 73 letni starček stopil v pokoj. A ni miroval, marveč vneto nadaljeval svoje znanstveno delo. V štirih jezikih je pisal zemljepisne in narodoslovne, politične in vzgojne spise, sodeloval pri raznih domačih in inozemskih revijah, v zadnjih letih pa se lotil ogromnega zgodovinskega dela, katerega ni več dokončal.

Njegova zadnja pot je bila pot zmagošlavja. Tisoči Celjani ter iz vse Slovonije došli zastopniki so spremljali njegovo krsto, v dolgem spreodu se je vrstila šolska mladina z učitelji. Vsa Slovenija se je v govoru in pesmi poslavljala od nesebičnega narodnega delavca.

Naj ostane spomin na slovenskega moža, ki je ljubil svoj rod z žrtvijo in dejanji, svet tudi med nami na Koroškem!

Nikljaste novce za 1 marko sprejemajo do konca maja pošta, železnica in podružnice državne banke. Kdor bi jih še imel, naj jih ne shranjuje v nogavici.

Velikonočne šolske počitnice so letos kratke. Na vseh šolah trajajo od 20. do 27. marca. Na veliko sredo 20. marca je zadnji pouk, v četrtek 28. marca pa se prične tretji trimester.

Pozdrav z fronte. Z zahodne fronte pošilja vsem znancem in prijateljem kakor tudi vsem rojakom srčne pozdrave Joško Weinzierl iz Suhe pri Železni Kapli.

Pismo z fronte. Prijatelj našega lista nam je poslal pismo svojega prijatelja-vojaka. V pismu beremo med drugim: Dragi g. Janko! Ravnokar sem nastopil svoje 24. leto in naj praznujem svoj rojstni dan v pismu na vas. Zdi se mi, da imam za seboj že dobro polovico življenja. Kako je ob pogledu nazaj človeku žal, da svojih mladih let ni bolj temeljito izrabil! Morda je res, kar pravijo stari, da smo se vse premalo ljubili in trudili na njivi, ki so jo orali in posejali naši predniki. Vse to hočemo in moramo popraviti tedaj, ko se spet vrnemo v našo domovino, v ta prekrasni raj slovenske pesmi in slovenskega srca. Zaenkrat pa se učimo, veliko učimo. Okoli sebe vidim delavno ljudstvo, ki se z neverjetnim trudom peha za vsakdanjim kruhom. Z vojaki-tovariši se dobro razumemo. Večina jih je Korošcev in zato je razvedrila po večerih dovolj. Slovenci smo

seve v veliki manjšini in zato si našo „Njav čriez jizaro“ zapojemo le prav po tihem. Bo pa zato ob našem svidenju doma donela tem mogočnejše. Vas srčno pozdravlja kakor vse rojake Milan Selander.

Iz združnega življenja (Ferlach — Borovlje). V nedeljo 11. m. m. se je vršil 32. občni zbor Hranilnice in posojilnice v Borovljah. Iz poročil načelstva je bilo razvidno, da je bilo kljub vojni poslovanje našega denarnega zavoda normalno. Hranilne vloge so celo še narasle in dosegle svoje najvišje stanje, kar pove, da živa naša zadruga popolno zaupanje. Obrestna mera posojil se zniža z novim letom (1940) na 5½ od sto. V minuli poslovni dobi je bilo izvedenih tudi več razdolžitvenih akcij kmečkih posestev. Pri volitvah načelstva in nadzorstva je bil stari odbor soglasno nanovo potrjen.

Achomitz — Zahomc. Po dolgi boleznici, ki jih je nad deset let vezala na posteljo, so nas zadnje nedeljo zapustili Vafnova stara mati. Vzorna mati in gospodinja so vzgojili vso svojo številno družino v zvestobi Bogu in narodu. Najlepši zgled so dajali ne samo svojim ampak tudi vsem Zahomčanom in vsej bistriški fari z voljno vdanostjo in trpljenju dolgih let. Nič manj lepega zgleada pa niso dajali Vafnovi, ki so imeli s svojo bolno staro materjo res pravo krščansko potrpljenje. Navdse velika udeležba pri pogrebu je pričala o občem spoštovanju stare Vafnove matere in celotne Vafnove družine. Zahomc je izgubil z rajno materjo zadnjo predstavnicu takozvane probujajoče generacije, bistriška fara svojo najstarejšo faranko, šest hiš pa svojo mater oziroma staro mater. Vafnovi stari materi želimo sladak počitek po dolgi, težki zemeljski poti, vsem preostalim pa naše globoko sožalje!

Feistritz — Bistrica v Rožu. Dne 21. m. m. smo spremili k zadnjemu počitku Filipa Ugowitzera iz znane Frajmanove družine na Sali. Umril je nenadno v svojem 40. letu. Bil je samec, vseskozi značajan in dober tovariš. Zato ga je pri pogrebu spremljalo izredno število moških in predvsem delavcev, zaposlenih pri regulaciji Drave, ki so mu poklonili lep venec. Na grobu so se od rajnega Lipana poslovili domači g. župnik in duhovni svetnik. Z žalujočo mamo sožalujemo. Rajnemu večni pokoj!

Ferlach — Borovlje. Dolga in trda zima je dala Borovljancem dosti opravka, ker so se nabrali v mestu samem veliki kupi snega, katerega so morali hišni posestniki odstraniti vsak pred svojim posestvom. — Ugodni saninci je doprinesel, da so lahko spravili hlode v dolino tudi iz najbolj oddaljenih krajev, posebno iz Ljubelja je bilo dan za dnem videti dosti voznikov. — Puškarji se hvalijo, da so dobro zaposleni. Puške-petelinke so postale že zelo redke, danes hoče že vsak le samo napenjalko ali kakor je strokovni izraz: „hammerless“. — V občinski ubožni hiši so v februarju umrli in bili pokopani v Podljubelju 81 letni Tomaž Grohar, 91 letni Lampert Trnjak (Primož) ter 78 let stari Honzi Sellacher.

Keutschach — Hodiše. (To in ono). Najprej naj pohvalimo mladino, orga-

nizirano v naši „Zvezdi“. Ze društveni občni zbor koncem minulega leta je dokazal, kako živo se zanima za slovensko prosveto. Bil pa je zbor s pevskimi točkami, govori in poročili tudi izredno živahen. Pevska družina „Zvezde“ se je znašla v celoti in se pod vodstvom mladega Folteja Pavliča sedaj pridno uri za novo prireditev. Ker pade praznik sv. Jožefa v veliki teden, bo društvena proslava po Veliki noči in sicer v obliki pestrega pevskega koncerta. — Na Veliko noč se pripravljamo tudi duhovno. Č. g. župnik dr. Mikula, katerih smo zelo veseli, so nam namreč za cvetni teden oskrbeli sv. misijon, ki bo nedvomno rodil mnogo sadu. — V pustu pa smo se pridno ženili. Maksej Pavker je vzel Katico Košar, Šimen Schaschl je poročil Nežo Anderwald, pd. Mlinar pod Lesom pa si je poiskal družico v daljnih Libeličah. Mnogo sreče želimo novim družinam! — Pokopali smo dva dobra farana. Najprej so odšli na oni svet pd. Pibrov oče z Ruta. Še izza svetovne vojne so bolehal na zavratni bolezni. Pevci so se rajnemu članu „Zvezde“ za njegovo zvestobo oddolžili s pesmijo-nagrobnico. Sledila je Rjavčnikova mati iz Rjavca. Bila je pridna in verna žena. Imela je 18 otrok, od katerih jih živi še 9 in so vsi preskrbljeni. Tudi njej so pevci zapeli na domu in grobu. Našim rajnim večni mir!

Za Dravo. (Ludmannsdorf — Bilčovs). Tudi pri nas je nbroj novic. Sicer pa se povsod, kjer živijo ljudje, zmirom kaj novega zgodi in je treba samo pridnega pisca. Zenitve so seve najzanimivejše. Naš pust je bil prav živahen. Mladi Adamc na Potoku je pripeljal mlado Rajnarjevo Mojčtjo kot gospodinjjo na svoj dom. Tudi pri Čepečnjaku v Želučah je bilo treba mlade gospodinjje. Pa je stopil mladi gospodar na Potok po Mohorovo Nežiko. To je bilo vriska in petja, ko so se želuški fantje pripeljali po balo. Še petelin ni imel pokoja pred neugnanci in je moral na vsako vižo z njimi. — Tudi smrt ne miruje. Pobralla je pd. staro Dobičnico v starosti nad 80 let. Bila je pobožna žena in se je vedno zavedala, da je Slovenka. — Pred 3 tedni je peljal s konjem po cesti pd. Tinjakov 14 letni sin s praznimi sanmi. Grede se vsede nanje in to tako nesrečno, da si zlomi nogo. Sedaj se zdravi v celovski bolnici. — Na dan nemške policije je zbirala tudi tukajšnja požarna bramba in nabrala za zimsko akcijo prav čedno svoto. — V nedeljo 25. m. m. smo imeli zborovanje nar. soc. stranke. Govornik je v živih besedah orisal vojne cilje Anglije ter vspodbujal navzoče h požrtvovalnosti, da bomo tako dosegli čim častnejšo zmago. — Tudi naši čebelarji so zborovali. Vseskozi se nadejajo ugodne čebelarke letine.

Sittersdorf — Zitaravas. Dne 9. februarja se je ponesrečila pri rezanju krme Marija Jernej, pd. Toni-nova mati na Proboju. Spravila je desno roko v slamoreznicu, ki ji je odrezala štiri prste in še nekaj palca zraven. S splošno spoštovano mamico številnih otrok sočustvuje vsa okolica. — V nedeljo 18. februarja ob pol petih zjutraj je gorelo poslopje obširnega posestva pri Miklavcu in sicer oni del, kjer so shranjeni poljedelski stroji in slično. Ker pa so se ravno ob tem času vračali z dela delavci iz papirnice pod Reberco, je mimoidoči Martin Čarf iz Proboja zbudil ljudi in slučajno, da je ravno požarna brizgalnica bila čisto zraven, je pripisati, da se ogenj ni povspel do podstrešja, kjer je shranjena tudi slama. Tako bi se požar lahko razširil na druga poslopja. — Večer istega dne se je obesil šestindvajsetletni Janez Artatsch, pd. Prunčov v Podvinogradih. Dejanje je izvršil zvečer par sto korakov nad domačo hišo. Ker je bil celo noč hud mraz, je bil zjutraj ko so ga našli, v resnici „trd“. V smrt ga je gnalo menda njegovo neredno življenje.

Koroški drobiž: Koncem tedna so se vršili na višji šoli v Celovcu zrelostni izpiti. Dijaki odidejo nato večinoma v obvezno delovno službo. — V Grebinju je umrl trgovec Urh Woschitz. — Gostilne na Koroškem in Štajerskem bodo

oddajale odslej brezmesne jedi v tor-kih in petkih. — Pri regulaciji potoka Struga v Zadnjici so delavci minuli te- den odkrili starodaven čoln, okorno izdelan iz enega samega debla. Sodijo, da je iz prazgodovinske dobe. Sedaj se nahaja v dež. muzeju. — Pri spravljanju hlodov v nevarnem Kožlakovem grabnu pri Žel. Kapli se je ponesrečil delavec Blaž Paulitsch. Sproščen hlood mu je zdrobil desno koleno. — V Olšeni- ci pri Vobrah je umrl posestnik Mar- tin Harrich. — Pri žganju apna se je ponesrečil Jožef Habich, delavec ce- lovške tvrdke Hitz. — Minulo ne- deljo so bile v Zadnjivi pri Celov- cu smuške skakalne tekme. Beljačan Mayer je s skokom 43 in 43,5 metri do- segel mesto. Znani mojster na smučeh, Bradl, ni tekmoval, ker je nastopil na veliki smuški tekmi v Planici. — Na Dunaj je prispelo 210 otrok iz Koroške na ogledne velikega mesta.

Naša prosveta

„Jes pa ano kajzico mam!“

Kramljanje o slovenskih domovih med nami.

Čudovito se razliva narodna posebnost v vse pojave vsakdanjega življenja. Največ je te posebnosti v govoricah, ki je njena najsilnejša značilnost. V navadnem življenju ločimo ljudi v narode po njihovi govoricah ter se pri tem malo oziramo na razne učene teorije. Pa narodno posebnost razodeva tudi melodija. Naj si opeva taisto fantovo ljubezen, naj si bi se posluževala celo taistih besedi, osnovni glas melo-

Ziljančica

Pri Zili rože rastejo po zimi noj poleti, kdor jih hoče trgati, mora k Zili ponje priti. Narodna z Zilje.

dije je prikrojen duši ljudstva, iz ka-terega je izšla. Še v barvi in okusi za barve se razodeva narod. Dokaz za to so narodne noše, iz katerih govori ljudski okus za lepoto in barvitost. Narodnosti bi lahko sledili naprej ter jo razbirali iz kretenj, običajev, dela. Morda najzanimivejši kos narodne svojevrstnosti in posebnosti pa sta slog in ustroj hiše, kjer se odigrava življenje malega narodiča — družine.

Pred dobrim tisočletjem so si hišice naših prednikov močno sličile. Bile so lesene in preprosto zgrajene. Okrogla, vodoravno naložena bruna so tvorila stene. Strehe so bile pokrite s slamo, tršjem ali deščicami. V hiši je bil en sam prostor, ki je hkrati služil za spalnico, sobo in kuhinjo. Sredi tega prostora je bilo pokrito ognjišče, okoli njega pa klopi za posedanje in ležanje. Oken, stropa in dimnika nekdanja slovenska hiša še ni imela. Živina je bila spravljen v posebnih stav- bah na dvoriščih, iz katerih so se poz- neje razvili hlevi s skednji. Ni nikakor slučaj, da sliči naše sedanje planins- ke kočje, pastirske ute in še najubož- nejše hišice nekdanji staroslovenski hiši.

Prečesto srečavamo danes izraz: pe- ljal te bom v hišo, pri čemer mislimo na glavno hišno sobo. To se pravi, da je bila prvotno edini prostor v domu. Če se je nemška družina nekoč držala kuhinje z odprtim ognjiščem, se je

družinsko življenje Slovencev gibalo v „hiši“ krog peči. Že dobrih 500 let poznamo Slovenci peči, ki se kurijo skozi odprtino v veži. Ko še niso naši predniki poznali kuhinje, so kuhali pri odprtini v veži, polagoma pa je iz ve- že nastala kuhinja, prvotno „hiša“ je bila le še dnevna in spalna soba. Pri Nemcih se je n. pr. razvila velika soba iz kuhinje, ki je bila njihova prva „hiša“. Slovenska izba, oproščena di- ma, je dobila nato strop in nad njim se je pojavilo podstrešje. Hiša se je pozneje razširila tako, da je dobila glavna soba ali izba še svojo kamrico. Na drugi strani veže pa se je pojavila klet ali shramba ali čumnata. Nato je rasla hiša navzgor. Prazna podstrešja so se spreminjala v kašče, shrambe in sobice, zunaj hiše v nadstropju se je pojavil na eni ali dveh straneh viseči leseni hodnik ali „gang“. Tako je ras- la slovenska hiša v širino in višino, da je končno zadobila obliko, kakršno imajo slovenski domovi dandanes.

Jasno je, da so gledali predniki tudi na zunanjo in notranjo lepoto domov. Lesene odprtine in hodniki so imeli izrezljane zvezde, srčeca, kelihe ali rože. Polkenca na oknih so bila zele- na ali rdeča, železno omrežje je ime- lo obliko okraskov, na oknih so bile v lončkih rože. Lepo okrašena so bila tudi hišna vrata. Ponajveč so bili o- kraski srce, križ, zvezda, letnice, cvet- ke i. dr. V izbi je bil nasproti peči „bohcev kot“ z oltarčkom pod stro- pom in mizo, stoječo v kotu med oknoma. Miza je morala biti čista in pogrnjena z belim prtom. Na triogla- ti polici v kotu je stal križ, o božiču jaslice, v majniku pa šmarnice. Za kri- žem je bila blagoslovljena oljčna vej- ca. Na stenah so visele svete podobe, domače fotografije in spominske slike. Strop je bil iz vdelenih plohov, pod- prt od močnega trama. No in še ura z visečimi uteži, skrinja z vložnimi slikami, kolovrat in umetniško izde- lana „zibelka“.

Tako je slovenska hiša služila prak- tičnim potrebam, a ustrezala tudi le- potnemu okusu našega človeka. Če- tudi je bila morda majhna in skromna, a bila je domača, ker sta jo okrasila slovensko čustvo in barvno soglasje. V preprostem, okusnem slogu sloven- skih domov si je stvariteljski duh na- šega naroda postavil spomenik tisoč- letnega snovanja.

Prosto po „Karlovšek, Slovenski domovi“.

Lep uspeh šentvidske „Danice“. — Končno so prišli Daničarji in Šentvid- čani vendarle do svoje oderske prire- ditve, katera je morala biti že tretjič preložena. Igrali so poskočni komad „Ubogi samci“, ki je nudil občinstvu dokaj razvedrila in smeha. V igri je nastopalo več novink in novincev, ki zaslužijo za korajžni nastop toplo poh- valo, tako igralke v vlogah Mice, Jere, Špele in Katre, Janko in še drugi. Nav- dušenje, da se je prireditve končno smela vršiti, je doprineslo svoj delež k uspehu. Iz vstopnine je društvo poklo- nilo za zimsko akcijo svoto RM 15.—. Sedaj se bo „Danica“ pripravljala na lepo, resno prireditev, katere podro- bnosti pa po predsednikovem nalogu še ne smemo izdati.

„Zila“ je zborovala. Duh domačnosti je vel zadnjo nedeljo v Hrepčevi sobi, ko se je zbrala ziljska prosvetna dru- žina na svojem občnem zboru. „Času primerno smo se zbrali le v skromni obliki“, je dejal društveni vodja v svo- jem pozdravnem govoru, „a zato v nas ni nič manj odločne volje do živ- ljenja“. In res je potek občnega zbora dokazal, da so bile besede vodje res- nične. Po Pogačnikovi deklamaciji „Nova zemlja“ so sledila poslovna po- ročila, nakar je povzel besedo g. taj- nik S.P.Z., ki je govoril o velikem ča- su, v katerem živimo. Vseposod vsta- ja in se oblikuje nov svet; z zvestobo Bogu, narodu, državi in svoji zemlji sogradimo tudi mi na tej novi stavbi. Po vilitvah je sledil razgovor. Občni zbor je zaključila ziljska himna „Tam, kjer teče bistra Zila“. Naši gospodarji so se nato podali v hranilnico, kjer so imeli zadrugarji, ravnotako svoj letni občni zbor.

Naše gospodarstvo

Več zgodnjega krompirja. Še enkrat poudarjamo potrebo zgodnjega krom- pirja posebno za beljaško, celovško in velikovško okolico. Sredi junija bo v večjih seliščih živo povpraševanje po zgodnjem krompirju. Za sajenje jem- ljemo vrste, ki so varne pred rakom. Strokovni listi priporočajo posebno vrsti „Frühmölle“ in „Frühbote“, sicer pa se bomo poslužili tudi drugih vrst. Sadni krompir naj scimi vnaprej, v te svrhe se poslužimo svetlih, toplih pro- storov. Važno je, da poganjajo hkrati vsi gomolji, zato moramo skrbeti, da je svetloba enakomerno razdeljena. Po- služimo se desk, zabojevih pokrovov in sličnega, da lahko prelagamo in prekla- damo. Gomolje, katerih poganjki pri saditvi odpadejo ali se zlomijo, spet odstranimo, ker nam prepozno poga- njajo. Najbolji čas za sajenje je aprila meseca in sicer takoj v začetku. Sadi- tev v maju je vsekakor prepozna. Glav- no je, da je zemlja pri saditvi suha. Enako važno je gnojenje in vobče ve- lja, da je pridelek močnega gnojila k hlevskemu gnoju prav hvaležen. Tako svetujejo na oral 80 kg žvepleno-kisle- ga amonijaka, 150 kg superfosfata in 100 kg 40% kalijeve soli. Koncem ju- nija in začetkom julija je sadež v zem- lji dozorel in ga lahko spravljamo. Za krompirjem svetujejo na njivi furo, o- zimni ječmen, grahorco i. dr.

Odredba za oddajo jajc. — Kdor re- di perutnino, mora vedeti, da sme v do- mačem gospodinjstvu uporabiti samo toliko jajc, kolikor jih odpade od ene kokoši na eno osebo. Družina sedmih članov sme doma porabiti samo jajca sedmih kokoši, ostala pa mora oddati. Jajca oddajamo določenim zbiralcem. Jajca se oddajajo samo v določenih dneh. Samo če je konzument pravočas- no oddal nakaznico za nakup jajc pro- ducentu, sme slednji jajca oddajati nje-

Zanimivosti iz vsega sveta.

Nekaj statistike iz Rusije. Po stati- stičnih podatkih lanskega leta ima Ru- sija nad 170 milijonov prebivalcev. V zadnjih 12 letih je prebivalstvo Rusije naraslo za 24 milj., to se pravi, da je prirastek prebivalstva znašal na leto 2 milj. ljudi. Tolikšne vitalnosti nima noben narod v Evropi. Zanimivo je nadalje, da je v Rusiji več žensk kakor moških in sicer 89 milijonov žensk in 81 milj. moških, torej 8 milijonov več žensk. Največje rusko mesto je Mo- skva, ki ima 4 milijone prebivalcev; nato Leningrad s 3,192.000 prebivalci, sledijo Kijev, Harkov itd.

Ogromna eksplozija v vsemirju. Zvezdarni v Hamburgu in Sonnebergu sta ugotovili, da je prišlo v vsemirju do velike katastrofe. V Rimski cesti je eksplodirala zvezda, našemu soncu po velikosti enaka. Do eksplozije je prišlo bržkone zaradi nenadnega raz- padanja atomov, iz katerih je zvezda sestojala. Posamezni deli razletele zvezde so bili vrženi s hitrostjo nekoli- ko milijonov kilometrov na uro v vsemirje.

Živa baklja na poti v cerkev. 8 letna Marija Prašnikarjeva iz Učaka pri Moravčah je šla k jutranji službi božji v župno cerkev v Moravče. Ker je bi- lo temno, si je med potjo svetila z go- rečimi treskami. Požgala je že več tresk. Ko je prižgala novo tresko, se ji je po nesreči vnelo krilo. Naenkrat je bila vsa v ognju. V hudih boleči- nah je začela vpiti na pomoč in leteti. Ko je pritekla do prvih hiš v dolini, ji je zgorela že vsa obleka. V hudih bo- lečinah je padla na tla in obležala. Ljudje so ji takoj prileteli na pomoč. Poklicali so tudi zdravnika, ki je od- redil, da so jo takoj odpeljali v ljub- ljansko bolnišnico. Prašnikova ima zelo hude opekline in je nježno stanje smrtno nevarno.

Nadomestilo za radij. Na pobudo prof. Hönischa iz Hamburga se je do- segel znaten napredek pri zdravljenju raka. Siemensovo podjetje je zgradi- lo s sodelovanjem tvrdke Osram naj- močnejšo röntgenološko zdravilno na- pravo na svetu z napetostjo dveh mili-

mu neposredno. Koliko jajc se sme v določenem času konzumentom nepo- sredno oddajati na nakaznico, določu- je urad za prehrano. Konzumenti, ki kupujejo jajca neposredno pri kmetih, morajo bivati vistem okraju.

Mak je dragocena oljnata rastlina, ki vsebuje v svojem semenu 43 do 50 od- stotkov olja. To olje je izvrstne kako- vosti, zelo zaželjeno in uporabno za najrazličnejše namene. Žali Bog mak ne uspeva povsod dobro in zahteva pre- cej nege. Vsekakor pa je njegova sa- ditev jako priporočljiva.

V marcu se začne spet delo na polju in na vrtu. Kakor hitro so tla dovolj suha, je treba misliti na spomladansko setev; koncem meseca sejemo oves, ne smemo pa pozabiti na saditev zgodnje- ga krompirja. Na senožetih končamo z gnojitvijo, kdor more, naj pognoji še zadnjič s Tomaževo žlindro in s ka- lijem. Vrtove pridno prekopavamo in sejemo tudi že čebulo, korenje, drob- njak, peteršilj, špinačo in solato.

Ajda uspeva najboljšje na lahkih, pe- ščenih tleh, pa tudi na močvirnatih zem- lji in na celini. Je jako skromna rastlina, zato pa dobro izrabi zemljo, da je treba po ajdi na vsak način gno- jiti, predno se poseje s čim drugim. Za gnojenje ajde nikdar ne uporabljamo svežega hlevnega gnoja, na močvirna- tih tleh ji pognojimo s superfosfatom.

Močvirnatih tal nikdar ne posejemo s pozimsko setvijo, enako tudi ne z de- teljo, medtem ko so mokra tla za letno posetev ugodna. Predpogoj je seveda, da so pravilno osušena in pognojena.

Celovski trg v februarju: Voli A 91, B 83, C 73 pf, biki A 81, B 73, C 63, krave A 80, B 77, C 65, D 46, telice C 69 pf, svinje (150 kg in več) 1.17 (135 kg do 149.5) 1.15 (120 do 134.5 kg) 1.13 (100 do 119.5 kg) 1.09 (80 do 99.5 kg) 1.09 (60 do 79.5 kg) 0.99 RM za kg žive teže, špeharice 1.15 RM, druge svi- nje 1.03, zaklana teleta 1.00 do 1.40 RM za kg.

jonov voltov. Ta naprava ima isto žarkovno moč kakor 10 gramov radija. To zdravilišče je namenjeno izključno zdravljenju raka.

Mali in veliki tatovi. Orožniki pelje- jo uklenjenega fanta. Mimo pride pro- fesor in ga vpraša: „Kaj si pa hudega naredil?“ — Fant: „Ukradel sem star lonec.“ — Profesor: „Čemu pa ukradeš tako malenkost? Če bi kradel na veli- ko, bi lahko ti druge vodil v zapor.“

„Koroški Slovenec“ je vidna vez naše narodne družine!

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — Založnik: Politično in gospo- darsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17.

V najem

se odda malo posestvo (4 orali travni- kov in polja), $\frac{3}{4}$ ure od Celovca. Na- slov v upravi lista. (10)

Vabilo

na 47. letni občni zbor Hranilnice in posojilnice v St. Janžu v Rožu, reg. zadruga z neomej. zavezo, ki se vrši v nedeljo, dne 17. marca 1940, ob 3. uri pop. v posojilnični pisarni pri Tišlarju.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in računskih pre- gledovalcev.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1939.
4. Razdelitev čistega dobička.
5. Volitev odbora in računskih pre- gledovalcev.
6. Slučajnosti.

Načelstvo.

Opomba: Ako bi ob določeni uri občni zbor ne bil sklepčen, se vrši eno uro poz- neje na istem mestu in z istim dnev- nim redom drugi občni zbor, ki skle- pa brez ozira na število zastopanih de- ležev (§ 35, zadr. pravil). (9)